

5. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text .

Коршак Леся,
курсантка 2-го курсу Навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Чеханюк Леся Володимирівна,
старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЗАХИСТ ПРАВА НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Захист права на освіту є однією з найважливіших задач в будь-який час і в будь-яких умовах, включаючи і воєнний стан. В Україні забезпечення доступу до якісної освіти та захист права здобувачів освіти стає надзвичайно важливою справою.

Перш за все, слід відзначити, що в Україні існує законодавство, яке регулює права здобувачів освіти і забезпечує їх захист. Важливим є положення статті 53 Конституції України, яке гарантує кожному громадянину право на освіту [1, с. 80]. У контексті воєнного стану, це право на освіту стає особливо актуальним.

Закон України «Про освіту» стверджує, що «кожен має право на якісну та доступну освіту. Право на освіту включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, право на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України» [3]. Це означає, що ніхто не може бути обмежений у можливості отримати нову вищу освіту з іншою спеціальністю, навіть якщо вже має вищу освіту, і це не може служити підставою для дискримінації. Закон також підкреслює, що право на освіту гарантується незалежно від віку та інших обставин. Людина може використовувати це право, навчаючись на різних рівнях освіти, у різних формах та видах навчання. Крім того, це право не підлягає обмеженням, встановленим законом.

Під час воєнного стану це право не повинно порушуватися. Уряд України та інші відповідні органи повинні прикладати зусилля для того, щоб забезпечити безпеку здобувачів освіти, а також для того, щоб зберегти освітні заклади та інфраструктуру в цілому.

Другим важливим аспектом є доступ до освіти для всіх, незалежно від їхньої географічного розташування. Під час воєнного конфлікту деякі райони можуть стати небезпечними для здобувачів освіти, і в таких випадках необхідно забезпечувати можливість навчання дистанційно або в інших безпечних місцях. Уряд повинен розробляти плани та програми для забезпечення неперервного освітнього процесу для всіх дітей та дорослих, навіть в умовах воєнного стану.

Крім того, важливо враховувати особливі потреби здобувачів освіти, які можуть бути вразливими під час воєнного стану. До цієї категорії належать діти-переселенці, діти, які втратили батьків або опікуни під час конфлікту, а також діти з особливими потребами. Уряд повинен розробляти спеціальні програми та заходи для захисту їхніх прав на освіту та психологічну підтримку [8].

Право на освіту не може бути обмежене або порушене під час збройного конфлікту. Освіта відіграє надзвичайно важливу роль у задоволенні потреб і захисті прав дітей у ситуаціях збройних конфліктів і після їх завершення. З психологічної точки зору, навчання забезпечує здобувачам освіти щоденну зайнятість, дозволяє виражати себе та спілкуватися з однолітками.

Заклади освіти важливі не лише для отримання знань, але й для розвитку життєвих навичок, особливо у складних умовах активних воєнних дій чи збройних конфліктів. Однак важливо пам'ятати, що знання та навички, отримані в закладах освіти, залишаються з дітьми незалежно від подальших обставин.

У 2019 році Україна приєдналася до Декларації про безпеку шкіл (Safe Schools Declaration), яка закликає забезпечити безпеку навчальних закладів та дотримання прав дітей на освіту під час конфліктів. Ця декларація має на меті організовану систему освіти, що спрямована на захист дітей від травм та експлуатації, відновлення освітньої інфраструктури та психологічну реабілітацію здобувачів освіти, батьків, вчителів і педагогів, а також надання знань з безпеки та охорони здоров'я [4, с.264].

На жаль, наразі положення Декларації ще не впроваджені в українське законодавство, проте уряд розробив план заходів щодо її реалізації. Один із ключових аспектів цього плану – забезпечення безперервності навчання, системного підходу до захисту освіти в умовах конфлікту, моніторингу атак на освітні заклади та їх захисту від можливих нападів.

Незважаючи на ці зусилля, досі існують значні виклики щодо доступу дітей до освіти під час війни в Україні. Дистанційне навчання переважало на сході та півдні країни, і далеко не всі діти мали повноцінний доступ до освіти. Особливо великий дефіцит освітнього доступу спостерігався серед дітей з малозабезпечених сімей у селах.

Усі ці виклики підкреслюють важливість подальших заходів для забезпечення безперервного і якісного навчання дітей під час воєнного конфлікту в Україні. Захист прав на освіту залишається завданням

першочергового значення, яке вимагає спільних зусиль уряду, міжнародних організацій та громадськості.

1 серпня 2022 року введено в дію єдину інформаційну платформу «Діти війни», на якій буде накопичуватися та регулярно оновлюватися вся інформація та статистика про дітей, які постраждали під час воєнних подій в Україні [7, с.42].

За словами Дар'ї Герасимчук, ця платформа стане головним джерелом інформації для громадян, які бажають допомогти таким дітям, для журналістів та правоохоронних органів [7].

Важливо відзначити, що існує широкий спектр міжнародних злочинів, пов'язаних з порушеннями прав дітей під час збройних конфліктів. Ці злочини вже розглядаються Офісом прокурора Міжнародного кримінального суду, Офісом генерального прокурора та іншими правоохоронними органами як в Україні, так і в інших країнах (Латвія, Німеччина, Литва, США) [5, с.44]. Наше суспільство щиро сподівається, що всі злочини, вчинені як військовими, так і найвищим військово-політичним керівництвом країни-агресора щодо дітей на території України, будуть ретельно розслідувані, а винні будуть обов'язково притягнуті до відповідальності.

Наприкінці, важливо відзначити роль міжнародного співтовариства в захисті права на освіту в Україні під час воєнного стану. Міжнародні організації, такі як ООН та ЮНІСЕФ, мають важливу роль у наданні гуманітарної допомоги та підтримці для освітніх проектів в уразливих районах України. Вони також впливають на забезпечення дотримання прав людини в цілому [8].

Отже, захист права на освіту в Україні під час воєнного стану є надзвичайно важливим завданням. Уряд, міжнародні організації та громадські організації повинні спільно працювати для того, щоб забезпечити безпеку і доступність якісної освіти для всіх здобувачів освіти, незалежно від перебігу військового конфлікту. Реалізація цих заходів сприятиме збереженню майбутнього України та підготовці нації до відновлення у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>
4. Артеменко А. Право на освіту та інші права дітей України в умовах війни. Scientific Collection «InterConf», 2023, № 156, С. 262-269.

5. Легка О. В. Міжнародно-правове регулювання захисту прав дітей в умовах воєнного стану / О. В. Легка // Правова позиція, № 2 (35), 2022. С. 41-45.
6. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III (у редакції від 08.06.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
7. Створення платформи з інформацією про постраждалих українських дітей. URL: <https://vagomo.com/stvoryat-platformu-z-informacziyeyu-pro-postrazhdalyh-ukrayinskyh-ditej.html>.
8. Шкарлет С. Освіта України в умовах воєнного стану : інформ.-аналіт. зб. / за загал. ред. С. Шкарлет. - Київ МОН України, 2022. 358 с.

*Кузмічова Альона Ігорівна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Чижов Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ РЕЄСТРОВАНІХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД СУСПІЛЬСТВА

Питання одностатевих шлюбів та партнерств завжди було обговорюваним і спірним у багатьох країнах. Легалізація одностатевих шлюбів має значення для рівних прав і свобод людей незалежно від їхньої сексуальної орієнтації та впливає на соціокультурний ландшафт країни. Одностатеві пари, як і будь-які інші, мають право на власну сім'ю та право на шлюб без будь-якої дискримінації.

Для початку розберемо різницю між поняттями “гендер” і “стать”, які досить часто помилково можуть бути сплутаними. Поняття “гендер” (gender) означає соціальне очікування від представників кожної статі. Але, на відміну від поняття “стать” (sex), воно стосується не біологічних особливостей, за якими різняться чоловіки та жінки, а соціально сформованих рис. Вперше цей термін був введений у науковий обіг американським психоаналітиком Робертом Столлером у праці «Стать і гендер: про розвиток мужності та жіночності» у 1968 році. Після того, як у 1970 розвинувся новий, радикальний фемінізм, а разом з ним ідеологія “гендерної проблематики” та “гендерної теорії”, поняття “sex” і “gender” більше не разом, не пов’язані один з одним, а навіть в опозиції один до одного. “Sex”, біологічна стать, відповідно до гендерної теорії, дійсно дана від природи, але набагато важливішим є “gender”. “Gender” став лише “соціально- сконструйованими гендерними ролями”, які не прив’язані до біологічної специфіки і, за бажанням, можуть бути змінені. [1]